کۆماری عێراق
هەرێمی کوردستان
سەرۆک

بڕیار
ژمـارە (٧)ی سـاڵی ٢٠٢٢

بەپێـی ئەو دەسـەڵاتەی پێمانـدراوە لە بـڕگەی (یەکەم)ی مـاددەی (دەیەم) لە یاسـای سـەرۆکایەتیی هەرێمـی کوردسـتان ژمـارە (١)ی سـاڵی ٢٠٠٥ی هەمـوارکراو و پاڵپشـت بە یاسـاکاریی پەرلەمـانی کوردستان کە لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١)ی ڕۆژی ٢٠٢٢/٣/١ کردوویەتی، بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٢
یاسای پاراستنی بەڵگەنامەی نیشتمانی لە هەرێمی کوردستان . عێراق

ماددەی (١):

بـۆ مەبەسـتی حوکمەکـانی ئەم یاسـایە، زاراوە و دەسـتەواژەکانی خـوارەوە ماناکـانی بەرامبەریـان دەگەیەنن:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان - عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوانی هەرێم.

سێیەم: وەزیر: وەزیری ڕۆشنبیری و لاوانی هەرێم.

چوارەم: ناوەند: ناوەندی بەڵگەنامەی نیشتمانی هەرێم.

پێنجەم: بەڵگەنـامە: هەمـوو دەفرێکی پاراسـتنی زانیـاریی، پەڕاویـی و ئەلیکترۆنـی و فۆتـۆگرافی و دەسـتخەت و هەرداهێنـانێکی کـۆن و تـازەی لەمەودواش، نـامەگۆڕینەوە و تۆمـار و نەخشـە و وێـنەی ڕوونـکەرەوە و هێڵکـاری و هەرشـتێکیش مـوڵکێکی سـەلمێندراوی تێـدا جێگیرکرابـێ، دەگرێتەوە.

شەشەم: ئەرشیفکردن: کۆمەڵێک تەکنیک و ڕێوشوێن و شێوازە بۆ کـۆکردنەوە، پاراسـتن، ڕێکخسـتن و خستنەوەبەردەستی بەڵگەنامەکان بۆ سوودی زانستی و گشتی.

حەوتەم: بەڵگەنـامەی گشـتی: بەڵگەنـامەی پەیوەندیـدار بە چالاکییەکـانی دامەزراوە فەرمییەکـانی هەرێم، لایەنی تایبەتی ڕاسپێردراو بە خزمەتی گشتی، حکومەتەکانی پێشووی دەوڵەتـی عێـراق لە کوردستان، دادگای باڵای تاوانەکانی عێراق و هەر بەڵگەنامەیەک لە عێراقدا پەیوەندیـدار بێـت بە خاک و گەلی کوردستان و ئەو بەڵگەنامە تایبەتانەی ناوەند بەدەستیان دەهێنێـت و خەسـڵەتی گشتییان پێدەبەخشێت، دەگرێتەوە.

هەشـتەم: بەڵگەنـامەی تـایبەتی: ئەو بەڵگەنامـانەیە، کە خاوەنـداریەتی بـۆ کەسـێکی سروشـتی یـان مەعنەوی دەگەڕێتەوە و خەسڵەتەکانی بەڵگەنامەی تێدایە.

ماددەی (٢): ئامانجەکانی ئەم یاسایە بریتین لە:

یەکەم: کۆکردنەوە و پارێزگاریکردن لە بەڵگەنامەکانی گەلی کوردستان بەشێوەیەکی زانستی.

دووەم: بەدەستخسـتنی ئەو بەڵگەنامـانەی تـایبەتن بە حکـومەتە یەک لەدوای یەکەکـانی عێـراق و پەیوەندیدارن بە خاک و گەلی کوردستان.

سێیەم: بەدەستخستنی وێنەی ئەو بەڵگەنامە بیانییە ئەرشیفکراوانەی پەیوەنـدییان بە مێـژووی گەلـی کوردستانەوە هەیە.

چوارەم: ڕێکخستنی بەڵگەنامەکان بەمەبەستی سود لێوەرگرتنیان وەک سەرچاوەی زانستی.

پێنجەم: پارێزگاریکردن لە بەڵگەنامەی دامەزراوەکانی یاسادانان، جێبەجێ کردن، دادوەریـی و دەسـتە سەربەخۆکان کە بایەخی مێژوویی و زانستیان هەیە.

ماددەی (٣):

یەکەم: ناوەندێک لە هەرێمی کوردستان بەناوی (ناوەندی بەڵگەنامەی نیشتمانی هەرێمـی کوردسـتان - عێراق) دادەمەزرێت، و خاوەن کەسایەتییەکی مەعنەوییە و بەپێـی یاسـای ژمـارە (١٢) ی سـاڵی ٢٠١١ سەر بە وەزارەت دەبێت، لقیشی لە پارێزگاکانی تری هەرێم دەبێت.

دووەم: ناوەند ئەم ئەرکانە لە ئەستۆ دەگرێت:

١- کۆکردنەوە، پارێزگاریکردن، سەرپەرشتیکردن، ڕێکخستن، پۆلێنکردن، ئەرشیفکردنی بەڵگەنامەکان و چۆنیەتی سوود لێوەرگرتنیان بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

٢- گەڕاندنەوەی ڕوونووسی ڕەسـەن (نسـخة أصـلية)، یـان وێنەیەکـی لەبەرگیـراوەی ئەو بەڵگەنـامە گشتییانەی لە ئێستادا لە دەرەوەی هەرێمن.

٣- هەماهەنگیکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆ جێبەجێکردنی ئامانجەکانی ئەم یاسایە.

4- هەر ئەرکێکی تر، کە ئەنجوومەنی پێکهاتوو بەپێی ماددەی (٥)ی ئەم یاسایە، پێی دەسپێرێت.

سێیەم: ناوەند بەشە بوودجەیەکی تایبەتی لە چوارچێوەی بوودجەی وەزارەتدا دەبێت.

ماددەی (٤):

یەکەم: ناوەند بەڕێوەبەرێکی گشتی دەبێت کە لانیکەم هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس بێت و پسـپۆر و شارەزابێت لەبواری ئەرشیفکردندا.

دووەم: ناوەند لەم بەشانەی خوارەوە پێکدێت:

١- بەشی کارگێڕی.

٢- بەشی ژمێریاری.

٣- بەشی یاسایی.

٤- بەشی ئەرشیف و تۆمار.

٥- بەشی ڕاگەیاندن و پەیوەندییەکان.

٦- بەشی تەکنیکی.

٧- هەربەشێکی تر، کە دەستەی ناوەند بە پێویستی بزانێت و دوای ڕەزامەندی وەزیر دروستی بکات.

سێیەم: ناوەند دەستەیەکی بەڕێوەبردنی دەبێت، کە لە بەڕێوەبەر و بەرپرسی بەشەکان پێکدێت.

ماددەی (٥):

یەکەم: ئەنجومەنێک بە سەرۆکایەتی وەزیر، بۆ ڕێکخستن و پلاندانان بۆ کـار و چالاکییەکـانی ناوەنـد، بە ئەندامێتی نوێنەری ئەم لایەنانەی خوارەوە پێکدێت، کە پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشـتی کەمتر نەبێت:

١- وەزارەتی پەروەردە.

٢- وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

٣- وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار.

٤- وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئاینی.

٥- وەزارەتی کاروباری شەهیدان و ئەنفالکراوان.

٦- ئەکادیمیای کوردی.

٧- فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومییەکان.

٨- بەڕێوەبەری گشتی ناوەند.

دووەم: ئەنجومەن (٣) سێ مانگ جارێک و، لەکاتی پێویستیشـدا لەسـەر داوای سـەرۆکی ئەنجـوومەن کۆدەبێتەوە، و بۆی هەیە بانگهێشتی هەر کەس یان لایەن یان وەزارەتێک، کە بەپێویستی بزانێت لە کۆبونەوەکاندا بەشداربێت، بکات.

سێیەم: ئەنجومەن ئەم ئەرکانە لەئەستۆ دەگرێت:

١- داڕشتنی پلانی گشتی ناوەند.

٢- دانـانی سـتراتیژییەتی هەمـاهەنگی نێـوان لایەنە پەیوەندیـدارەکان بەمەبەسـتی کـۆکردنەوە و پاراستن و ئەرشیفکردنی بەڵگەنامەکان.

ماددەی (٦):

سەرجەم دامەزراوە فەرمییەکانی هەرێم، بەڵگەنامەکانی تایبەت بە کاروبارەکانیان ڕادەسـتی ناوەنـد دەکەن، ئەگەر شوێنکاریی یاساییان بۆ داهاتوو نەمێنێتەوە.

ماددەی (٧):

یەکەم: بەڵگەنامەکانی ناوەنـد، بـۆ مەبەسـتی زانسـتی، بەپێـی یاسـای مـافی دەسـتکەوتنی زانیـاری لە هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١١)ی ساڵی ٢٠١٣، سوودی لێوەردەگیرێت.

دووەم: دەسـتەی بەڕێـوەبردنی ناوەنـد بە ڕەزامەنـدی وەزیـر دەتوانێـت بـۆ بەرژەوەنـدی گشـتی هەر بەڵگەنامەیەك بەنهێنی ئەژمار بکات، بە مەرجێک دەقێکی یاسایی ڕێگر نەبێت.

ماددەی (٨):

هەر بەڵگەنـامەیەکی هەڵگیـراو لەناوەنـد، نـابردرێتە دەرەوەی هەرێـم، تەنهـا بە پێشـنیازی دەسـتەی بەڕێوەبردنی ناوەند و بە بڕیاری وەزیر نەبێت، بۆ مەبەستێکی ڕەوا و ماوەیەکی دیاریکراو.

ماددەی (٩):

یەکەم: هەرناوەند یان لایەنێک یان هەر کەسێکی سروشتی یـان مەعـنەوی بەڵگەنـامەیەکی تـایبەتی لەبەردەستدا بێت، ئەوا:

١- دەبێت لەماوەی (١٨٠) سەد و هەشـتا ڕۆژ، لە ڕێکەوتـی بەرکـاربوونی ئەم یاسـایە، بە ژمـارە و بـڕ و داتای دروست لە ناوەند تۆماری بکات.

٢- دەبێـت ڕوونووسـێکی ڕەسـەنی بەڵگەنـامە مێژووییەکـان لەحـاڵەتی دەسـتداریی زیـاتر لە یەک ڕوونووسـی ڕەسـەن، یـان لەبەرگیـراوەکەی لە حـاڵەتی بـوونی تەنهـا یەك ڕوونووسـی ڕەسـەن، ڕادەستی ناوەند بکات.

٣- دەبێت بەرپرسیارێتی یاسایی پاراسـتنی بەڵگەنامەکـان بگرێتە ئەسـتۆ و هەماهەنـگ بێـت لەگەڵ ناوەند بەمەبەستی چاودێری و سەرپەرشتیکردن.

دووەم: هەر کەسـێک، سروشـتی بێـت یـان مەعـنەوی و بەڵگەنـامەیەکی گشـتی لەلابێـت، پابەنـدە بە گەڕاندنەوەی بۆ ناوەند، لە بەرامبەردا پاداشتێکی شایستەی پێدەدرێت.

سێیەم: هەرکەسایەتیەکی مەعنەوی، کە لەچوارچێوەی دامەزراوەیەکی فەرمی نـاحکومی یـان نـیمچە حکومی، کە لەبواری پاراستن و ئەرشیفکردنی بەڵگەنامەکاندا کاردەکات، سەرپشکە ببێتە بە لقێک لە ناوەند بە ڕەزامەندی وەزارەت.

ماددەی (١٠):

یەکەم: هیچ بەڵگەنامەیەکی تایبەت یارای فرۆشتن، سوود لێوەرگرتن، یان دەستداریی نیە بۆ کەسانی بیانی، تەنها بەڕەزامەندی ناوەند نەبێت.

دووەم: لەکاتی فرۆشتنی بەڵگەنامەی تایبەتدا ناوەند مافی لەپێشینەیی دەبێت.

ماددەی (١١):

یەکەم: هەر کەسێک، سـەرپێچی حـوکمی بڕگەکـانی (یەکەم) و (دووەم)ی مـاددەی (١٠)ی ئەم یاسـایە بکات، بە پێبژاردنێک کە لە (١٠,٠٠٠,٠٠٠) دە ملیـۆن دینـار کەمتـر نەبێـت و لە (٢٥,٠٠٠,٠٠٠) بیسـت و پێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێـت سـزا دەدرێـت، و ئەگەر بەردەوام بـوو لەسـەرپێچییەکەی دەسـت بەسەر بەڵگەنامەکانیدا دەگیرێت.

دووەم: هەر کەسێک، بەڵگەنـامەیەکی گشـتی بە ئەنقەسـت لە نـاو بـات، بگۆڕێـت، بیبـاتە دەرەوە، یـان هاوکاریێ بۆ بردنە دەرەوەی بە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە، بە بەندکردن بۆ مـاوەیەك کە لە (٢) دوو سـاڵ کەمتـر نەبێـت، و بە پێبژاردنێـک کە لە (٢٠,٠٠٠,٠٠٠) بیسـت ملیـۆن دینـار کەمتـر نەبێت و لە (٥٠,٠٠٠,٠٠٠) پەنجا ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، سزا دەدرێت.

سێیەم: هەر کەسێک بەڵگەنامەیەکی گشتی بفرۆشێت، بە بەندکردن بـۆ مـاوەیەک کە لە (٣) سـێ سـاڵ کەمتر نەبێت و بە پێبژاردنێک، کە لە (١٠٠,٠٠٠,٠٠٠) سەد ملیۆن دینار کەمتر نەبێت، سزادەدرێت.

چوارەم: هەر کەسێک کاربکات بۆ گۆڕین یان دەستکاریکردن، بە مەبەستی شێواندنی ناوەڕۆك یان لە ناوبردنی بەڵگەنامەیەکی تایبەت، بەبێ ڕێزگرتن لە مافی خاوەنداریەتی لەپێشینە بۆ ناوەند، بە پێبژاردنێک کە لە (٢٠,٠٠٠,٠٠٠) بیست ملیۆن دینار کەمتر نەبێت، سزا دەدرێت.

پێنجەم: هەر کەسێک بە هەڵە زیان بە بەڵگەنامەی گشتی بگەیەنێت بە پێبژاردنێک کە لە (٥,٠٠٠,٠٠٠) پێنج ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (١٠,٠٠٠,٠٠٠) دە ملیۆن دینار زیاتر نەبێت سزا دەدرێت، و ئەگەر هاتوو هەڵەکە بووە هۆی لە ناوچوونی بەڵگەنامەکە بە بەندکردن بۆ ماوەیەك کە لە (٣) سێ مانگ زیاتر نەبێت و بە پێبژاردنێک کە لە (١٠,٠٠٠,٠٠٠) دە ملیۆن دینار کەمتر نەبێت سزا دەدرێت.

شەشەم: سەرپێچییەکانی هاتوو لەم ماددەیەدا، ئەگەر لەلایەن فەرمانبەرانی ناوەندەوە ئەنجام درابێت، بە باری توندکەر ئەژمار دەکرێت.

حەوتەم: یاسا سزاییە بەرکارەکان بە سەر هەر سەرپێچی یان تاوانێکدا جێبەجێ دەکرێت، ئەگەر بە دەقێکی تایبەت لەم یاسایەدا سزای بۆ دانەنرابێت.

ماددەی (١٢):

بەڵگەنامەی گشتی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە بە موڵکی گشتی ئەژمار دەکرێت.

ماددەی (١٣):

ڕەسمی پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری بواری ئەرشیفکردنی بەڵگەنامەکان، حوکمەکانی یاسای ڕەسمی پولی بەرکاری بەسەردا جێبەجێ دەکرێت.

ماددەی (١٤):

پێویستە وەزیر ڕێنمایی بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

ماددەی (١٥):

کار بە دەقی هیچ یاسا یان بریارێک ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆک بێت.

ماددەی (١٦):

پێویستە لەسەر لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی (١٧):

ئەم یاسایە دوای (٦٠) شەست ڕۆژ لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچواندن

بەهۆی نەبوونی ناوەندێکی نیشتمانی بۆ ئەرشیفکردن، و پەرش و بڵاوی بەشێکی زۆری بەڵگەنامەکان لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێمی کوردستاندا کە مەترسی لەناوچوونیان لەسەرە، و بە مەبەستی سوود وەرگرتن لە ئەرشیفی گشتی و تایبەت کە سامانی نیشتمانی و نەتەوەیین، ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

نێچیرڤان بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان

کۆماری عێراق
هەرێمی کوردستان
سەرۆک

بڕیار
ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠٢٢

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی پێماندراوە لە بڕگەی (یەکەم)ی ماددەی (دەیەم) لە یاسای سەرۆکایەتیی هەرێمی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەمواركراو و پاڵپشت بە یاساکاریی پەرلەمانی کوردستان کە لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (١)ی رۆژی ٢٠٢٢/٣/١ کردوویەتی، بڕیارماندا بە دەرکردنی:

یاسای ژمارە (٣)ی ساڵی ٢٠٢٢
یاسای هەمواری یەکەمی یاسای وەزارەتی کارەبا
لە هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠٢١

ماددەی (١):

خاڵی (٣)ی بڕگەی (دووەم) لە ماددەی (٨)ی یاساکە هەڵدەوەشێتەوە و بڕگەیەک بە زنجیرەی (سێیەم) بۆ ماددەکە زیاد دەکرێت، بەم شێوەیە دەخوێندرێتەوە:

سێیەم: ئەرک و دەسەڵاتی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پەیڕەوێک رێکدەخرێت کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت.

ماددەی (٢):

پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی (٣):

کار بە دەقی هیچ یاسا یان بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت.

ماددەی (٤):

ئەم یاسایە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچواندن

بەمەبەستی دەستنیشانکردنی لایەنی پەیوەندیدار بە دیاریکردنی ئەرک و دەسەڵاتی پێکهاتەکانی وەزارەتی کارەبا لە هەرێم، ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

نێچیرڤان بارزانی
سەرۆکی هەرێمی کوردستان

هەولێر
٣٠/ ٣ /٢٠٢٢